

Bijlage VWO
2014

tijdvak 2

Grieks

Tekstboekje

Tekst 1

Crito is samen met anderen op bezoek bij Socrates in de gevangenis.

- 1 Καὶ ὁ Κρίτων, Ἄλλ' οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς
2 ὄρεσιν καὶ οὐ̐πω δεδυκέναι. Καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ
3 πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πίνοντας εὖ
4 μάλα, καὶ συγγενομένους γ' ἐνίουσ ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες. Ἀλλὰ
5 μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ.
6 Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γε, ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν,
7 οὓς σὺ λέγεις — οἷονται γὰρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες — καὶ ἔγωγε
8 ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδανεῖν ὀλίγον ὕστερον πῶν
9 ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ
10 φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνότος. Ἄλλ' ἴθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.
11 Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι. Καὶ ὁ παῖς
12 ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας ἦκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ
13 φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν
14 ἄνθρωπον, Εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τί χρὴ ποιεῖν;
15 Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πίνοντα περιμέναι, ἕως ἂν σου βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι
16 γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει. Καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν
17 κύλικα τῷ Σωκράτει.
18 Καὶ ὃς λαβὼν καὶ μάλα ἴλεως, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας οὐδὲ διαφθείρας
19 οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει ταυρηδὸν
20 ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος
21 πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί τινι; Ἔξεστιν ἢ οὐ;
22 Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τρίβομεν ὅσον οἴομεθα μέτριον εἶναι πιεῖν.
23 Μανθάνω, ἦ δ' ὅς· ἀλλ' εὐχεσθαί γε που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ,
24 τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὐχομαί
25 τε καὶ γένοιτο ταύτη. Καὶ ἅμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς
26 καὶ εὐκόλως ἐξέπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἰοί τε ἦσαν
27 κατέχειν τὸ μὴ δακρῦειν, ὡς δὲ εἶδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι,
28 ἀλλ' ἐμοῦ γε βία καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἐχώρει τὰ δάκρυα, ὥστε
29 ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαον ἐμαυτὸν — οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν

30 ἔμαυτοῦ τύχην, οἴου ἀνδρὸς ἑταίρου ἔστερημένος εἶην. Ὁ δὲ Κρίτων ἔτι
 31 πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἷός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἐξανέστη.
 32 Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ
 33 δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος κλάων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὄντινα οὐ
 34 κατέκλασε τῶν παρόντων πλὴν γε αὐτοῦ Σωκράτους.
 35 Ἐκεῖνος δέ, Οἴα, ἔφη, ποιεῖτε, ὦ θαυμάσιοι. Ἐγὼ μέντοι οὐχ ἥκιστα τούτου
 36 ἕνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γὰρ
 37 ἀκήκοα ὅτι ἐν εὐφημίᾳ χρῆ τελευτᾶν. Ἄλλ' ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ
 38 καρτερεῖτε.

Plato, Phaedo 116e-117e2

Aantekeningen

regel 9	γλιχόμεαι + <i>genitivus</i> hangen aan
regel 13 en 17	ἡ κύλιξ, -ικος beker
regel 19	ταυρηδόν strak
regel 20	ὑποβλέπω van onder zijn wenkbrauwen kijken
regel 21	ἀποσπένδω plengen
regel 24	ἡ μετοίκησις verhuizing
regel 25	εὐχερώς kalm
regel 26	εὐκόλως rustig
	ἐκπίνω leegdrinken
regel 28	ἄστακτί rijk stromend
regel 29	ἐγκαλύπτομαι zich het gezicht bedekken
	ἀποκλάω bewenen
regel 33	ἀναβρυχάομαι jammeren
regel 34	κατακλάω breken
regel 37	ἡ εὐφημία eerbiedige stilte

Tekst 2

Hippocrates is 's ochtends vroeg bij Socrates gekomen en vraagt hem of hij meegaat naar Protagoras.

1 Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν· καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος
 2 τοῦ Ἴπποκράτους τῆς ῥώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἠρώτων, Εἰπέ μοι, ἔφη
 3 ἐγώ, ὦ Ἴππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἰέναι, ἀργύριον
 4 τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ τίνα ἀφιζόμενος καὶ τίς
 5 γενησόμενος; Ὡσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν

6 Ἴπποκράτη τὸν Κῶον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ
7 μισθὸν ἐκείνῳ, εἴ τις σε ἤρετο· “Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὦ Ἴππόκρατες,
8 Ἴπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι;” τί ἂν ἀπεκρίνω; — Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὡς
9 ἱατρῶ. — “Ὡς τις γενησόμενος;” — Ὡς ἱατρός, ἔφη. — Εἰ δὲ παρὰ
10 Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος
11 μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τις σε ἤρετο· “Τελεῖν τοῦτο τὸ
12 ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῶ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ;” τί ἂν
13 ἀπεκρίνω; — Εἶπον ἄν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. — “Ὡς τις δὲ γενησόμενος
14 αὐτός;” — Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός. — Εἶεν, ἦν δ’ ἐγώ· παρὰ δὲ δὴ
15 Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἔτοιμοι
16 ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ
17 τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες. Εἰ
18 οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· “Εἰπέ μοι, ὦ
19 Σώκρατες τε καὶ Ἴππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῶ ἔχετε
20 χρήματα τελεῖν;” τί ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; Τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον
21 περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Ὡσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ
22 Ὀμήρου ποιητὴν, τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; — Σοφιστὴν δὴ
23 τοι ὀνομάζουσί γε, ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. — Ὡς σοφιστῆ ἄρα
24 ἐρχόμεθα τελούντες τὰ χρήματα; — Μάλιστα. — Εἰ οὖν καὶ τοῦτό τις σε
25 προσέροιτο· “Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τις γενησόμενος ἔρχη παρὰ τὸν
26 Πρωταγόραν;” — Καὶ ὃς εἶπεν ἐρυθριάσας — ἤδη γὰρ ὑπέφαινέν τι ἡμέρας,
27 ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μὲν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικεν, δῆλον
28 ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. — Σὺ δέ, ἦν δ’ ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν
29 αἰσχύναιο εἰς τοὺς Ἑλληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; — Νῆ τὸν Δία, ὦ
30 Σώκρατες, εἶπερ γε ἂ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. — Ἄλλ’ ἄρα, ὦ Ἴππόκρατες,
31 μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι,
32 ἀλλ’ οἴαπερ ἢ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ
33 παιδοτρίβου; Τούτων γὰρ σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς
34 ἐσόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἰδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. —
35 Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἢ παρὰ Πρωταγόρου
36 μάθησις.

37 Οἶσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ἦν δ' ἐγώ. — Τοῦ πέρι; —
38 Ὅτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρὶ, ὡς φῆς,
39 σοφιστῆ· ὅτι δέ ποτε ὁ σοφιστὴς ἐστίν, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα. Καίτοι εἰ
40 τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῷ οὔτ' εἰ
41 κακῷ πράγματι. — Οἶμαί γ', ἔφη, εἰδέναί. — Λέγε δὴ, τί ἡγῆ εἶναι τὸν
42 σοφιστὴν; — Ἐγὼ μὲν, ἦ δ' ὅς, ὥσπερ τοῦνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν
43 σοφῶν ἐπιστήμονα. — Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ
44 ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες·
45 ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, “Τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες;”
46 εἴπομεν ἂν πού αὐτῷ ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ
47 τᾶλλα οὕτως. Εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, “Ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν
48 ἐστίν;” τί ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; Ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; — Τί ἂν
49 εἴπομεν αὐτὸν εἶναι, ὃ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν;
50 — Ἴσως ἂν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἰκανῶς γε· ἐρωτήσεως
51 γὰρ ἔτι ἢ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν ποιεῖ λέγειν·
52 ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὐδὲρ καὶ ἐπιστήμονα,
53 περὶ κιθαρίσεως· ἦ γάρ; — Ναί. — Εἶεν· ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν
54 ποιεῖ λέγειν; — Δῆλον ὅτι περὶ οὐδὲρ καὶ ἐπίστασθαι; — Εἰκός γε. Τί δὴ
55 ἐστίν τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἐστίν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν
56 ποιεῖ; — Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

Plato, Protagoras 311a8-312e6

Aantekeningen

regel 6 ὁ Ἀσκληπιάδης arts

regel 17 προσαναλίσκω bovendien besteden

regel 25 προσερωτάω bovendien vragen

regel 26 ὑποφαίνω aanbreken

regel 46 ἡ ἀπεργασία het volledig afwerken

Tekst 3

Tijdens zijn proces vertelt Socrates aan de rechters over een goede vriend van hem die van het orakel in Delphi een opmerkelijke uitspraak over Socrates te horen had gekregen. Socrates heeft eerst verteld wie zijn vriend was en gaat dan als volgt verder:

- 1 Καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι — καί,
2 ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες — ἤρετο γὰρ δὴ εἴ τις ἐμοῦ εἴη
3 σοφώτερος. Ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι. Καὶ τούτων
4 πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὕτωςι μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος
5 τετελεύτηκεν.
6 Σκέψασθε δὴ ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν ὅθεν μοι ἡ
7 διαβολὴ γέγονεν. Ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτωςι· “Τί ποτε
8 λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίττεται; Ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν
9 σύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν· τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι;
10 Οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ.” Καὶ πολὺν μὲν χρόνον
11 ἠπόρουν τί ποτε λέγει.

Plato, Apologie 21a4-b7

Aantekeningen

- regel 1 *Het tweede καὶ onvertaald laten*
ἐτόλμησε *onderwerp: de vriend van Socrates*
μαντεύομαι *aan het orakel vragen*
- regel 2 *ὅπερ λέγω* *zoals ik al eerder zei*
- regel 3-4 *τούτων πέρι = περὶ τούτων*
- regel 4 *αὐτοῦ* *Hiermee wordt de vriend van Socrates bedoeld*
οὕτωςι = οὕτως
ἐκεῖνος *Hiermee wordt de vriend van Socrates bedoeld*
- regel 6 *ὧν ἕνεκα* *waarom*
- regel 7, 8, 9 en 11 *ποτε* *nu eigenlijk*
- regel 8 *αἰνίττομαι* *met zijn raadseltaal bedoelen*
οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν *helemaal niet* *Verbind met: σοφὸς ὢν (regel 9)*
- regel 9 *σύνοιδα ἐμαυτῷ* *+ participium* *ik weet van mezelf dat ik ...*